

ELŐSZÓ

Szociológia közgazdász hallgatóknak

2006-ban jelent meg a Typotex Kiadónál a Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság és Társadalomtudományi Karának tankönyvsorozatában a Szociológia és Kommunikáció Tanszék **Szociológia** című könyve. Szerencsésebb lett volna, ha pontosabban jelöljük meg a címben is, hogy a Tanszék munkatársai által írt tanulmányok valójában a műegyetemi mérnök karokon folyó szociológia oktatáshoz illeszkednek, elsősorban a mérnökhallgatóknak szólnak.

Karunk 1998-ban alakult meg, 2001 óta újra van közgazdászképzés is a Műegyetemen. A közgazdász hallgatók szociológiát és gazdaságszociológiát tanulnak (a választható tárgyak között kultúraszociológia is szerepel). A szemlélet, az alapok közösek, ám a közgazdász hallgatók részére mégis fontos, érdemes volt összeállítanunk a mérnökhallgatók szociológia tankönyvétől eltérő tankönyvet. Itt a hangsúlyok a társadalom mellett a gazdasági élet, a társadalmi cselekvés (Max Weber) mellett a gazdasági cselekvés kérdéskörei, problémáira kerültek az elemzések, értelmezések során. Alapként természetesen megmaradt a társadalmi cselekvés (célracionális, értékrationális, emocionális vagy tradicionális cselekvés), ugyanakkor igyekeztünk bemutatni szociológiai módszerekkel a közgazdasági elméletek által kialakított fogalmak és törvények által leírt, gazdasághoz kötődő bizonyos fajta emberi cselekvéseket. A gazdaság tényezői racionálisan működnek (annak ellenére, hogy ezt sokan – főként a szakmán kívüliek – kétségbe vonják), a gazdaságszociológiában számos olyan elméleti modell létezik, amelyek választ adnak a gazdasági cselekvés, a gazdaság szereplőinek viselkedése, a gazdasági működés és hatások, a fogyasztói magatartás kutatóinak kérdéseire. A gazdasági rendszerek, a gazdasági változások társadalmi keretei, az emberi viselkedés ökonomiai megközelítése is témáink közé tartozik. A gazdasági és kulturális tőke összefüggései mellett külön fejezet szól a kultúráról.

Foglalkozunk a társadalmi szerződés olyan jellegzetességeivel is, mint a normák és a hálózatok, melyek a társadalom hatékonyabb működését teszik lehetővé (P. Bourdieu, R. D. Putnam). Nem maradhat el a települések társadalmi jellegzetességeinek, az urbanizációnak és a regionalizmusnak az elemzése sem, mindez összevetve a társadalomszerkezet alapproblémáival. A területi identitások, a helyi közösségek szerepe megnövekszik a mindinkább globális folyamatok által strukturált világban (M. Castells). A hálózati társadalomban zajló társadalmi változásokról, az új média világról, az elektronikus kommunikációról a kulturális változásokba ágyazottan szólnunk, arról, ahogy az egyes intézményi és kulturális kontextusokra jellemző feltételek között és folyamatok révén átalakulnak a normák, az értékek.

Szeretnénk elérni, hogy a hallgatók önállóan dolgozzák fel az egyes tanulmányokhoz kapcsolódó szakirodalmat, és ismerkedjenek meg az alapvető szociológia mérési módszerekkel is. Meggyőződésünk, hogy épp azáltal, hogy a szociológia vizsgálati tárgya az ember társadalmi lényként való viselkedése, hogy értelmezési keretet nyújt a társadalmi cselekvésekhez, a hallgatóknak segít abban, hogy személyes tapasztalataikat és önmagukat is jobban értsék. Aki jól tájékozódik, annak társadalmi közérzete – bizalma, biztonsága – is jobb lesz. A szociológia, mely egyszerre elméleti és empirikus tudomány, a világ és közvetlen világunk megértésének egyik eszköze. E kötet elolvasása után remélhetően néhány ellentmondás kitisztul, a valóság körülöttünk világosabbá válik.

Az első Szociológia kötetünket is Anthony Giddens szavaival zártam, így ildomos most is tőle idézni: „emberi lénynek lenni annyi, mint tudni ... azt, hogy mit teszünk, és azt is, hogy miért tesszük.”

S. Nagy Katalin